

Sygn. akt III UK 152/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. M.
od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 lutego 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 sierpnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 18 sierpnia 2017 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z wniosku M. M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. – oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 29 grudnia 2016 r., sygn. akt V U (...), w którym Sąd Okręgowy zmienił odmowną decyzję

organu rentowego z dnia 27 kwietnia 2016 r. i przyznał wnioskodawczyni prawo do renty rodzinnej od 1 maja 2016 r. do 27 stycznia 2017 r.

Sąd ustalił, że M. M. (ur. 14 kwietnia 1991 r.) od 23 maja 2008 r. pobierała rentę rodzinną po zmarłym ojcu J. K. . Świadczenie to przysługiwało jej do 30 kwietnia 2016 r. Decyzją z 27 kwietnia 2016 r. ZUS w O. odmówił jej dalszego prawa do renty rodzinnej wskazując, że renta przysługuje tylko do końca miesiąca, w którym ukończyła 25 lat tj. do 30 kwietnia 2016 r. Wnioskodawczyni w kolejnych latach przedkładała organowi rentowemu zaświadczenia potwierdzające kontynuowanie przez nią nauki w szkołach; kontynuowała naukę w Wyższej Szkole [...] w O. na II semestrze studiów podyplomowych na kierunku neurodydaktyka w szkole XXI wieku. Studia obejmują 2 semestry, zajęcia dydaktyczne kończą się w styczniu 2017 r., następnie wnioskodawczyni powinna złożyć pracę dyplomową. Warunkiem przyjęcia na studia podyplomowe było przedstawienie dyplomu studiów wyższych, w wypadku wnioskodawczyni - dyplomu ukończenia studiów licencjackich w Państwowej Wyższej Szkole [...] w N.. Jednocześnie wnioskodawczyni kontynuuje naukę na tej samej uczelni na dwuletnich studiach magisterskich (II stopnia), na kierunku pedagogika, obecnie jest na III semestrze.

Sąd pierwszej instancji – powołując się na art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.; dalej również jako: ustawa emerytalna) – wskazał, że kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy studia podyplomowe są studiami w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej. Rodzaje i formy studiów w szkole wyższej określa ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.). Art. 2 ust. 1 pkt 11 tej ustawy zawiera definicję studiów podyplomowych, według której jest to forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzoną w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończące się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych. Według Sądu pierwszej instancji studia podyplomowe są jednym z rodzajów studiów w szkole wyższej, obok studiów I i II stopnia i jednolitych studiów magisterskich (mieszczących się w zakresie definicji pojęcia „studia wyższe”) oraz studiów

III stopnia (doktoranckich). Studiów w szkole wyższej, o jakich mowa w art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, nie można zatem utożsamiać jedynie z pojęciem „studia wyższe”, które jest pojęciem węższym i obejmuje tylko niektóre rodzaje studiów w szkole wyższej. Z definicji studiów podyplomowych wynika, że są to studia, na które są przyjmowani kandydaci posiadający co najmniej kwalifikacje I stopnia, a zatem uzyskanie dodatkowych kwalifikacji w wyniku ukończenia studiów podyplomowych po uzyskaniu kwalifikacji I stopnia może nastąpić w podobnym lub nawet krótszym czasie niż ukończenie studiów II stopnia lub jednolitych studiów magisterskich. Jedynym warunkiem zastosowania art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej jest to, aby w momencie ukończenia 25 lat uprawniony był na ostatnim roku studiów w szkole wyższej.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro wnioskodawczyni w dacie ukończenia 25 lat życia była na ostatnim roku studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, to istniały przesłanki do przedłużenia jej prawa do renty rodzinnej do zakończenia przez nią tego roku studiów w planowym terminie.

Sąd drugiej instancji podzielając pogląd wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2014 r., I UK 414/13, uznał, że nie ma podstaw dla pozbawiania wnioskodawczyni prawa do renty rodzinnej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego organ rentowy zaskarżył skargą kasacyjną. Skargę oparto na pierwszej podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) i zarzucono błędną wykładnię art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1383) przez przyjęcie, że osoba, która ukończyła 25 rok życia będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych jest na ostatnim roku studiów w szkole wyższej i tym samym przysługuje jej prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów podyplomowych.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania ubezpieczonej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej dzieciom, które przekroczyły 16 rok życia, przysługuje prawo do renty rodzinnej do czasu ukończenia nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia. Z kolei, z art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej wynika, że gdy dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, to wówczas prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Porównując obie te regulacje, łatwo dostrzec, że o ile - zgodnie z art. 68 ust. 1 powołanej ustawy - warunkiem przysługiwania prawa do renty rodzinnej do osiągnięcia przez osobę uprawnioną 25 lat życia jest nauka w dowolnej szkole, również nieposiadającej statusu wyższej uczelni, o tyle przewidziane w art. 68 ust. 2 tej ustawy przedłużenie prawa do renty rodzinnej jest możliwe tylko wówczas, gdy uprawnione do renty rodzinnej dziecko osiągnie 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej. Regulacja zawarta w tym przepisie ma więc charakter wyjątku od ogólnej zasady, w myśl której prawo do renty rodzinnej sieroczej przysługuje tylko do ukończenia 25 lat życia (oczywiście pod warunkiem kontynuowania nauki w szkole). Jako stanowiąca regulację wyjątkową, powinna być wykładana ściśle, przede wszystkim z uwzględnieniem reguł językowych. Te zaś upoważniają do przyjęcia poglądu, zgodnie z którym w art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej chodzi o "studia w szkole wyższej" bez względu na ich rodzaj, charakter i czas trwania. Na tle użytego w omawianym przepisie pojęcia "studia w szkole wyższej" wystąpiły jednak rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Według poglądów wyrażonych w wyrokach tego Sądu: z dnia 13 stycznia 2006 r., I UK 155/05 (OSNP 2006 nr 23-24, poz. 368); z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 207/08 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 74) i z dnia 23 listopada 2011 r., II UK 71/11 (LEX nr 1308099), ostatni rok studiów w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej nie odnosi się do studiów podyplomowych. Szersze znaczenie pojęcia "studia w szkole wyższej" przyjęto natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r., II UKN 699/99 (OSNAPiUS 2002 nr 5, poz. 127), w którym wyrażono pogląd, że w tym przypadku chodzi o wszelkie rodzaje studiów organizowane i prowadzone przez szkołę wyższą (uczelnię). Również w wyroku z dnia 17 października 2006 r., II UK 73/06 (OSNP 2007 nr 21-22, poz. 325), Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że pogląd wyrażony w sprawie II UKN 699/99 zachowuje

aktualność w odniesieniu do wykładni art. 68 ustawy emerytalnej, a to oznacza, że studia doktoranckie prowadzone przez uczelnię są nauką w szkole wyższej w rozumieniu przepisów emerytalno-rentowych.

Kontrowersje te skłoniły Sąd Najwyższy rozpoznający niniejszą skargę kasacyjną do przedstawienia składowi powiększonemu tego Sądu zagadnienia prawnego, na skutek czego została podjęta (z dwoma zdaniami odrębnymi) uchwała w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2019 r., III UZP 6/19, BSN-IPiUS.2019/8-9/6, KSAG 2019/3-4/127, w której zajęto stanowisko, że osobie, która osiągnęła 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów podyplomowych, przedłuża się prawo do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.).

Zgodnie z art. 398¹⁷ § 2 k.p.c. uchwała powiększonego składu Sądu Najwyższego jest w danej sprawie wiążąca.

Sąd Najwyższy rozpoznający aktualną skargę kasacyjną, kierując się więc przedstawioną w tej uchwale wykładnią art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, uznał argumenty i zarzuty skargi kasacyjnej za nieuzasadnione. W konsekwencji oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.